

**Аналіз системи підготовки та управління
підготовкою викладачів професійної освіти та
навчання в ДВНЗ «Київський національний
університет імені Вадима Гетьмана»**

Інституційний звіт

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Цей проєкт був профінансований за підтримки Європейської Комісії.

Підтримка Європейською Комісією виробництва цієї публікації [повідомлення] не означає схвалення її змісту, який відображає погляди лише авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в ній

Erasmus+ Project:	Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні
Project number:	609536-EPP-1-2019-1-DE-EPPKA2-CBHE-SP
Title of the document:	Аналіз системи підготовки та управління підготовкою викладачів професійної освіти та навчання в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Author(s) (name, surname, institution):	Світлана Цимбалюк, Марина Артюшина, Оксана Саркісова, Тетяна Шкода, Лариса Корват, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана
Contributor(s) (name, surname, institution):	
Date:	01.07.2020
Reviewer(s) (name, surname, institution):	
Editor (s) (name, surname, institution):	
Final version date:	03.09.2020
Revision date(s) and comment, responsible (name, surname, institution):	23.02.2021: внесено зміни щодо ліцензії creative commons, УКОН (Martin Wagner)
Version:	V.2
Work package:	WP1 Аналіз управління підготовкою викладачів професійної освіти та навчання
Work package leader:	Р9/ІПТО
Deliverable:	Так => 1.3
Type:	Звіт, рукопис
Form:	MS Word/PDF, укр.
Distribution:	Відкритого доступу: національний, регіональний
Summary:	Документ містить результати аналізу системи підготовки та управління підготовкою викладачів професійної освіти та навчання в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ЗМІСТ

Скорочення	iv
Загальна характеристика підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Професійна освіта (Економіка)»	1
Результати опитування студентів, які навчаються за спеціальністю «Професійна освіта (Економіка)»	3
Результати опитування викладачів, які беруть участь у підготовці студентів спеціальності «Професійна освіта (Економіка)»	7
Аналіз системи підготовки та управління підготовкою викладачів професійного навчання в КНЕУ: результати фокусованого інтерв'ю	10
Нові механізми управління розвитком вищої освіти в Україні: аналіз результатів форсайт-сесії	13
Загальні висновки.....	14

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

СКОРОЧЕННЯ

ECTS – Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЄС – Європейський Союз

КНЕУ – Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЕКОНОМІКА)»

Підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Професійна освіта (Економіка)» в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (КНЕУ) було започатковано у 2013 р.

Метою такої підготовки є формування фахівців, які зможуть ефективно займатися як викладацькою, так економічною діяльністю, насамперед діяльністю, пов'язаною з навчанням та розвитком персоналу, соціально-виховною та тренінговою роботою.

Первинні посади, які може обіймати випускник рівня вищої освіти «бакалавр»:

- фахівці в галузі освіти: викладач-стажист, вихователь професійно-технічного навчального закладу, інструктор виробничого навчання, лаборант (освіта), майстер виробничого навчання, педагог професійного навчання та ін.;
- фахівці в галузі фінансів та торгівлі: дилер, брокер, страховий агент, агент з торгівлі майном та ін.;
- агент з комерційного обслуговування та торговельний брокер;
- лаборанти та техніки в інших видах економічної діяльності.

Сучасний навчальний процес відрізняється складністю, різноманіттям форм і методів, використанням інноваційних навчальних та інформаційних технологій. Саме тому ефективно викладати економічні дисципліни можуть лише фахівці, які, крім економічних знань та вмінь, володіють знаннями й уміннями у таких галузях, як: дидактика професійної освіти, методика професійного навчання, психологія професійної діяльності, навчальний менеджмент, економічна дидактика, комунікативні процеси у навчанні та ін.

Ці знання та вміння можуть бути успішно адаптовані і до сфери економічної діяльності, наповнюючи її гуманітарним контекстом, забезпечуючи можливість фахівцям з економіки ефективно реалізовувати свою фахову діяльність, займатися самоосвітою, грамотно спілкуватися з іншими людьми, управляти власною діяльністю та роботою підлеглих, вирішувати проблеми та ін. Отже, така підготовка позитивно впливає на професійне становлення фахівців, наділяючи їх низкою важливих компетенцій, та значно розширює можливості працевлаштування випускників.

Не зважаючи на об'єктивну потребу і переваги професійної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Професійна освіта (Економіка)», перший набір студентів був здійснений лише у 2015 р.

Протягом 2016-2018 рр. команда КНЕУ брала участь у міжнародному проєкті програми ЄС Erasmus+ «Удосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів закладів професійної освіти і навчання (ITE-VET)» № 574124-EPP-1-2016-1-DE-EPPKA2-CBHE-JP.

Участь у проєкті та співпраця з університетами-партнерами з країн ЄС дозволили по-іншому подивитися на підготовку викладачів професійного навчання та зробити певні корективи. Було здійснено модернізацію навчального плану підготовки викладачів професійного навчання в галузі економіки:

- збільшено практичну підготовку – з 12 ECTS до 23 ECTS;
- розроблено 9 нових тренінг курсів, спрямованих на формування значущих професійних та особистісних компетентностей, визначених за результатами опитування роботодавців;
- збільшено кількість нормативних та вибіркових психолого-педагогічних дисциплін;
- розроблено наскрізну комплексну програму практики, яка дозволяє реалізувати здобуті професійні компетентності в умовах реальної економічної та педагогічної діяльності.

Для забезпечення більшої практичної спрямованості підготовки викладачів у КНЕУ з 2017 р. було започатковано нову освітньо-професійну програму «Економічна та бізнес-освіта» (у межах спеціальності «Професійна освіта (Економіка)»). Метою такої програми є формування та розвиток загальних і професійних компетентностей в галузі освіти та економіки, необхідних для здійснення освітньої діяльності у закладах освіти, центрах освітніх послуг і бізнес-освіти, тренерської діяльності, продажу освітніх послуг, розвитку ринку бізнес-освіти та ефективного управління фінансами й людським потенціалом у сфері освітньої та економічної діяльності.

Особливістю програми є:

- бінарність підготовки, що забезпечується пропорційним представленням у програмі економічних і педагогічних дисциплін;
- практична зорієнтованість програми, що включає тренінги, практикуми, проходження навчальної, виробничої і педагогічної практик;
- використання пакетного підходу до формування варіативної частини навчального плану, за якого студенти можуть обирати як цілісні пакети дисциплін сертифікаційних програм, так і окремі вибіркові дисципліни.

Навчальні дисципліни засновані на сучасних теоріях і тісно пов'язані з практичним застосуванням знань та вмінь в освітній та економічній діяльності.

У 2019 р. було проведено акредитаційну експертизу та отримано сертифікат про акредитацію спеціальності 015 «Професійна освіта (Економіка)», дійсний до 1.07.2024р.

На сьогодні триває процес удосконалення програми підготовки у напрямку збільшення її практичної зорієнтованості. Актуальними завданнями є:

- посилення профорієнтаційної роботи серед учнів загальноосвітніх шкіл і закладів професійної освіти;
- підготовка сучасної навчально-методичної літератури;
- проведення наукових досліджень з проблем професійної педагогіки, підготовка наукових публікацій у фахових виданнях, насамперед, включених до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science;
- посилення співпраці із закладами професійної освіти, навчальними та науково-методичними центрами професійної освіти, насамперед в напрямі організації практики студентів, стажування та підвищення кваліфікації викладачів.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ СТУДЕНТІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЕКОНОМІКА)»

З метою виявлення вузьких місць у системі підготовки студентів, які навчаються за спеціальністю «Професійна освіта (Економіка)», а також у управлінні цією підготовкою, було проведено опитування у формі анкетування серед студентів та викладачів.

В опитуванні взяли участь 29 студентів, з-поміж яких переважна більшість (86%) – студенти другого курсу бакалаврського рівня підготовки освітньо-професійної програми «Економічна та бізнес-освіта».

З-поміж найбільш значущих чинників, котрі вплинули на вибір студентами спеціальності:

- престижність професії в суспільстві (44,8%);
- перспектива отримання стабільного доходу (31%);
- можливість працевлаштування; затребуваність на ринку праці (31%);
- суспільна значущість професії (27,6%).

Досить вагомим чинником є бажання навчати (20,7%), що є хорошим показником з погляду намірів роботи в галузі освіти після закінчення університету.

До критеріїв вибору навчального закладу належать: висока репутація та престиж закладу (62,1%), цікаво (34,5%) та легко (31%) навчатися, можливість здобути професію, яка до вподоби (31%), а також надання закладом якісної освіти (31%).

Досить високим є загальний показник задоволеності навчанням в університеті: 24,1 % респондентів зазначили, що є цілком задоволені, й 62,1 % – скоріше задоволені. Результати оцінювання рівня задоволеності різними аспектами навчання (табл. 1) показали, що з-поміж вузьких місць, котрі потребують удосконалення, – методи навчання, залучення до викладання фахівців-практиків та доступність необхідної інформації, що стосується освітньої програми та організації навчання. Варто зазначити,

що на одержані відповіді певним чином вплинули карантинні заходи та реалізація навчання у дистанційній формі.

Таблиця 1. Результати оцінювання рівня задоволеності студентами різними аспектами навчання, % респондентів

Аспекти навчання	цілком задоволений	скоріше задоволений	скоріше не задоволений	цілком не задоволений	складно відповісти
зміст навчання	20,7	51,7	17,2	10,3	0
методи навчання	24,1	34,5	31	6,9	3,4
доступність навчальних матеріалів	31	37,9	13,8	13,8	3,4
перелік вибіркового дисциплін	17,2	37,9	20,7	13,8	10,3
готовність викладачів відповідати на запитання, надавати необхідну підтримку під час навчання	34,5	34,5	20,7	3,4	6,9
практична підготовка під час навчання	27,6	34,5	20,7	13,8	3,4
залучення до викладання фахівців-практиків	20,7	27,6	27,6	6,9	17,2
доступність необхідної інформації, що стосується освітньої програми та організації навчання	31	20,7	31	10,3	6,9
доступність та зручність користування навчальними приміщеннями та необхідним обладнанням	27,6	27,6	34,5	6,9	3,4
доступність і зручність користування гуртожитками, їдальнею, спортивними спорудами	37,9	24,1	13,8	13,8	10,3
участь у міжнародних проектах під час навчання	31	31	20,7	3,4	13,8
організація дозвілля студентів у позанавчальний час	37,9	27,6	10,3	13,8	10,3

Щодо викладання дисциплін, то 68,9 % студентів зазначили, що матеріал викладається чітко й доступно. Стільки ж студентів вказали, що викладачі зацікавлюють студентів і мотивують до вивчення дисципліни. 79,3 % студентів позитивно оцінили зворотній зв'язок викладачів зі студентами. 62,1 % зазначили, що навчальний матеріал різних

дисциплін не повторюється, що вказує на необхідність ретельнішого аналізу змісту дисциплін з погляду дублювання матеріалу. Цей висновок підтвердили результати фокусованого інтерв'ю, проведеного з викладачами кафедри педагогіки та психології.

З огляду на значущість практичної складової підготовки викладачів професійної освіти та навчання, під час опитування було досліджено рівень задоволеності студентів різними аспектами організації практики (табл. 2).

Таблиця 2. *Результати оцінювання рівня задоволеності студентами різними аспектами організації практики, % респондентів*

Вид практики/аспекти організації практики	цілком задоволений	скоріше задоволений	скоріше не задоволений	цілком не задоволений	складно відповісти
Педагогічна практика					
період проведення	9,1	36,4	9,1	18,2	27,3
тривалість	9,1	36,4	18,2	9,1	27,3
зміст практики	9,1	36,4	9,1	9,1	36,4
бази практики	0	27,3	9,1	27,3	36,4
керівництво від закладу вищої освіти	9,1	36,4	18,2	18,2	18,2
керівництво від бази практики	9,1	45,5	0	18,2	27,3
Виробнича практика					
період проведення	9,1	27,3	18,2	18,2	27,3
тривалість	9,1	27,3	18,2	18,2	27,3
зміст практики	9,1	27,3	9,1	27,3	27,3
бази практики	18,2	27,3	9,1	18,2	27,3
керівництво від закладу вищої освіти	18,2	27,3	18,2	9,1	27,3
керівництво від бази практики	9,1	27,3	9,1	18,2	36,4

Як свідчать дані табл. 2, студенти більшою мірою задоволені організацією педагогічної практики, ніж виробничої. З метою удосконалення організації практики, насамперед, варто звернути увагу на формування баз практики та змісту виробничої практики. Студенти високо оцінили керівництво педагогічною практикою від бази практики, що підкреслює необхідність посилення співпраці закладів вищої та професійної освіти з метою удосконалення підготовки викладачів.

Достатньо високою є готовність студентів до проведення занять в закладах професійної (професійно-технічної) освіти: 55,1% вибрали варіанти «дуже добре» та «скоріше добре». Позитивним є те, що студенти високо оцінили свій досвід проведення занять під час навчальної практики: 21,4% вибрали варіант відповіді «дуже добре», 57,1% – «скоріше добре», решті – було складно визначитися з відповіддю. З-поміж знань і умінь, яких бракувало студентам для належного проведення занять, найбільш значущими виявилися фахові вміння (27,3%) та педагогічні знання (22,7%). Зазначене

потрібно враховувати під час проведення занять з метою формування необхідних компетентностей.

Досить обмеженою виявилася обізнаність студентів про заклади професійної освіти, в яких вони можуть бути працевлаштовані після закінчення навчання: лише 17,2% зазначили, що вони повною мірою володіють такою інформацією, 37,9% – володіють інформацією, проте вона є обмеженою, 44,8% – не володіють такою інформацією. З-поміж найбільш поширених джерел інформації про заклади професійної освіти: офіційні веб-сайти закладів (24,1%), інформація від викладачів, інших студентів (24,1%), ярмарки вакансій (20,7%).

Разом з тим, студенти високо оцінили співпрацю університету із закладами професійної освіти: 75,9% вибрали варіанти «дуже добре» та «скоріше добре». Напрями розвитку такої співпраці наведено на рис. 1.

Рис. 1. Напрями розвитку співпраці університету із закладами професійної освіти, % респондентів

Щодо доцільності залучення викладачів закладів професійної освіти до проведення практичних занять, то 41,4% вважають таку співпрацю доцільною, 10,3% дали негативну відповідь і 48,3% було складно визначитися з відповіддю.

Під час дослідження також було з'ясовано професійний досвід студентів та їхні наміри щодо майбутнього працевлаштування. З-поміж респондентів 41,4% постійно і 37,9% час від часу поєднують оплачувану роботу з навчанням. Серед таких студентів у 3,4% робота повністю і у 41,4% робота частково відповідає спеціальності/освітній програмі, за якою вони навчаються.

13,8% студентів однозначно і 17,2% скоріше бачать себе викладачами закладів професійної освіти. З-поміж тих, хто не бачить викладачем закладу професійної освіти:

27,6% мають намір займатись підприємницькою діяльністю в сфері освітніх послуг, 17,2% – працювати у закладі післядипломної освіти або центрі освіти дорослих (тренінговому центрі, центрі навчання на виробництві, корпоративного навчання тощо), 10,3% – у закладі фахової передвищої освіти і 6,9% – у закладі вищої освіти. 34,5% студентів зазначили, що їхнє місце роботи не буде пов'язане з освітньою діяльністю.

Отже, результати опитування студентів, які навчаються за спеціальністю «Професійна освіта (Економіка)», засвідчили, що студенти загалом задоволені навчанням в університеті та викладанням дисциплін. Респонденти високо оцінили свій досвід проведення занять під час навчальної практики та керівництво практикою, що підкреслює необхідність посилення співпраці закладів вищої та професійної освіти. Разом з тим, обмеженою виявилася обізнаність студентів про заклади професійної освіти, в яких вони можуть бути працевлаштовані після закінчення навчання. Це насамперед свідчить про низьку мотивацію до викладацької діяльності, що підтвердили їхні наміри щодо майбутнього працевлаштування. Результати опитування дали змогу визначити напрями удосконалення підготовки викладачів професійної освіти та навчання: залучення до навчального процесу фахівців-практиків, удосконалення методів навчання, посилення підготовки в напрямі формування фахових умінь та педагогічних знань, розвиток співпраці із закладами та організаціями, де студенти проходять навчальну та виробничу практики.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЕКОНОМІКА)»

В опитуванні взяли участь 12 викладачів, науково-педагогічний стаж яких понад 10 років. З поміж респондентів більшість (66,7%) обіймають посаду доцента, 16,7% – старшого викладача, 1 респондент – професор і 1 респондент – завідувач кафедри. 41,7% респондентів викладають дисципліни педагогічної підготовки, стільки ж респондентів – дисципліни спеціальної (фахової) підготовки і 16,7% – загальної підготовки.

З-поміж партнерів, з якими співпрацюють викладачі: заклади вищої освіти, заклади професійної та фахової передвищої освіти, підприємства та приватні підприємці, наукові установи та навчально-методичні центри (кабінети) професійної освіти та заклади післядипломної педагогічної освіти (рис. 2).

Рис. 2. Партнери, з якими співпрацюють викладачі, % респондентів

Більшість викладачів (91,6%) позитивно оцінили співпрацю університету із закладами професійної освіти. Результати оцінювання респондентами різних напрямів такої співпраці (табл. 3) засвідчили, що найбільш проблемним напрямом є працевлаштування майбутніх педагогів. При цьому викладачі високо оцінили доцільність розвитку співпраці університету із закладами професійної освіти за всіма напрямками.

Щодо доцільності залучення викладачів закладів професійної освіти до проведення занять, то відповіді були неоднозначними: 41,7% респондентів дали позитивну відповідь, 33,3% – негативну, решті – складно було визначитися з відповіддю. Разом з тим респонденти одностайно підтримали ідею залучення викладачів закладів вищої освіти до проведення занять в закладах професійної освіти.

Викладачі також одностайно зазначили, що вони відчувають потребу в неперервному розвитку своєї професійно-педагогічної компетентності.

Таблиця 3. Результати оцінювання викладачами напрямів співпраці університету із закладами професійної освіти, % респондентів

Напрями співпраці	дуже добре	скоріше добре	скоріше погано	дуже погано	складно відповісти
розроблення змісту освітньої програми та програм навчальних дисциплін	33,3	50	0	0	16,7
проведення занять з педагогічних дисциплін	50	25	16,7	0	8,3
проведення занять з дисциплін фахової підготовки	58,3	25	8,3	0	8,3
організація та проведення педагогічної практики студентів	50	33,3	8,3	0	8,3
спільне виконання освітніх (навчальних) проєктів	25	50	8,3	0	16,7
працевлаштування майбутніх викладачів	0	33,3	50	0	16,7
проведення спільних заходів	50	41,7	0	0	8,3
організація заходів з навчання та підвищення кваліфікації викладачів	33,3	50	8,3	0	8,3
профорієнтаційна робота	58,3	33,3	0	0	8,3

Лише 41,7% респондентів зазначили, що вони брали участь у заходах на базі закладів професійної освіти, що вказує на необхідність розвитку співпраці викладачів університету із вказаними закладами. З-поміж найбільш поширених заходів, у яких брали участь респонденти: конференції (80%), круглі столи (60%), майстер-класи та методичні семінари (40%), тренінг-курси (20%). При цьому викладачі зазначили, що залишилися задоволеними результатами участі в таких заходах. Крім того більшість респондентів (75%) вважають за доцільне для розвитку власної професійної компетентності брати участь у заходах, які реалізуються на базі закладів професійної освіти. 66,7% зазначили, що вони мають можливість постійного спілкування з професійних питань з колегами (керівниками, викладачами) із закладів професійної освіти (у рамках спільних конференцій, ярмарок вакансій тощо). Викладачі позитивно оцінили ідею створення спеціалізованої онлайн-платформи для такого професійного спілкування.

Отже, результати опитування викладачів, які беруть участь у підготовці студентів спеціальності «Професійна освіта (Економіка)», підтвердили необхідність розвитку співпраці університету із закладами професійної освіти. Дослідження дало змогу виявити вузькі місця у налагодженні такої співпраці. Це стосується працевлаштування

майбутніх викладачів та організації спільних заходів із закладами професійної освіти: конференцій, круглих столів, майстер-класів, методичних семінарів тощо.

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В КНЕУ: РЕЗУЛЬТАТИ ФОКУСОВАНОГО ІНТЕРВ'Ю

З метою отримання інформації про ефективні механізми управління підготовкою викладачів професійного навчання у КНЕУ, вузькі місця та напрямки удосконалення 26 червня 2020 р. кафедрою педагогіки та психології було проведене групове фокусоване інтерв'ю з викладачами освітньо-професійної програми «Економічна та бізнес-освіта» спеціальності 015 «Професійна освіта (Економіка)».

Для проведення інтерв'ю було обрано метод фокус-групи, який дозволяє учасникам активно генерувати та обговорювати ідеї щодо кола питань, поставлених модератором.

На початку інтерв'ю модератор презентувала проєкт Еразмус+ «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні (PAGOSTE)», пояснила мету інтерв'ю та провела інструктаж щодо регламенту та правил проведення інтерв'ю.

Інтерв'ю включало обговорення трьох блоків питань:

- основні завдання підготовки викладачів професійного навчання в КНЕУ;
- компоненти управління підготовкою викладачів професійного навчання: цільовий, мотиваційний, змістовий, організаційний, контрольно-оцінювальний;
- механізми управління підготовкою викладачів професійного навчання на основі партнерства у КНЕУ.

Основні результати обговорення

Вузьким місцем є відсутність державного замовлення, що впливає на мотивацію вступу абітурієнтів на спеціальність «Професійна освіта (Економіка)», не зважаючи на престижність і привабливість роботи у майбутньому в якості бізнес-тренерів. Мотивація до викладацької діяльності набагато нижча, що обумовлене недостатньою державною підтримкою підготовки викладачів для системи професійної освіти.

Основні завдання підготовки викладачів професійного навчання в КНЕУ:

- підготовка викладачів має ґрунтуватись на гуманістичних засадах, партнерських відносинах між викладачами та студентами, особливе значення має тьютерський підхід до навчання;
- практична складова навчання, тісний зв'язок з бізнесом;
- дуальний, бінарний характер підготовки (економічна та психолого-педагогічна підготовка бакалаврів з професійної освіти в галузі економіки);

- забезпечення можливості випускникам займатися як викладацькою діяльністю, так працювати в економіці, викладацька діяльність може бути реалізована як у закладах освіти, так і в навчальних і тренінгових центрах організацій.

Окремі аспекти управління підготовкою викладачів професійного навчання

1) цільовий компонент:

- розвиток соціальних компетентностей (soft-skills) – здатності працювати в команді, вирішувати конфлікти, реалізовувати проєктну діяльність, критично мислити тощо;
- виховний компонент підготовки (як виховання самих студентів, так і підготовка їх до виховної діяльності у закладах професійної освіти), недоцільність викладання окремих дисциплін, що стосуються теорії та практики виховання, натомість необхідність введення виховного компоненту у всі складові підготовки та навчання;
- необхідність розвитку професійної культури та професійної самоідентичності у зв'язку з тим, що студенти насамперед бачать себе бізнесменами, ніж викладачами. Важливе значення мають приклади успішної професійної діяльності, поведінки.

2) мотиваційний компонент:

- найбільш вагомими мотиви навчання студентів: інтелектуальні (пізнавальні), кар'єрні та соціальні мотиви;
- особливо важливою є роль кураторів на першому курсі навчання, коли формується мотивація студентів до майбутньої професійної діяльності
- важливу роль у формуванні професійно-педагогічної мотивації студентів відіграє ознайомлення з успішними досвідом викладацької діяльності під час проходження навчальної, педагогічної та виробничої практик.

3) змістовий компонент:

- необхідність здійснення аналізу та порівняння програм навчальних дисциплін з метою уникнення дублювання, уточнення змісту, забезпечення формування важливих загальних і спеціальних компетентностей, посилення практичної спрямованості навчання;
- необхідність врахування загальноосвітніми та економічними дисциплінами специфіки підготовки викладачів;
- врахування потреб та інтересів студентів під час формування вибіркового компоненту підготовки.

4) організаційний компонент:

- необхідність використання у процесі підготовки сучасних інноваційних технологій навчання;

- запровадження моделі змішаного навчання у період карантинних обмежень, викликаних поширення хвороби COVID-19 з урахуванням обмежень і переваг онлайн-навчання. Серед обмежень: складності в реалізації тренінгової роботи, у взаємодії та комунікації, котрі необхідні для підготовки викладачів. З-поміж переваг: нові можливості в організації практики та знайомства з професійною діяльністю, зокрема долучення до занять у закладах професійної освіти, а також бізнес-тренінгів за допомогою сучасних інформаційних технологій.

5) контрольньо-оцінювальний компонент:

- необхідність запровадження атестаційного екзамену відповідно до вимог затвердженого освітнього стандарту спеціальності «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»;
- залучення до проведення атестаційного екзамену потенційних роботодавців (педагогічних працівників закладів професійної освіти, представників центрів професійного навчання, тренінгових компаній тощо);
- особливості контролю результатів навчання в умовах запровадження моделі змішаного навчання.

Механізми управління підготовкою викладачів професійного навчання на основі партнерства у КНЕУ:

- налагодження співпраці з бізнес-організаціями, з організаціями роботодавців, тренінговими центрами;
- залучення студентів у ролі асистентів до тренінгової роботи під час занять в тренінг-курсах з підвищення кваліфікації викладачів, в школі юного психолога та бізнес-тренера, профорієнтаційних заходів, науково-практичних семінарів і майстер-класів.

За результатами групового фокус-інтерв'ю визначено **перспективні напрямки удосконалення управління підготовкою викладачів професійного навчання у КНЕУ:**

1) в аспекті стандартизації:

- гуманізація та бінарний характер підготовки;
- практична орієнтація підготовки;
- орієнтація на розвиток соціальних компетентностей майбутніх викладачів професійного навчання;
- реалізація виховних цілей у всіх компонентах підготовки;
- розвиток професійної культури та професійної ідентичності студентів;
- диференціація та фахова спеціалізація навчальних програм;
- ефективна реалізація вибіркового компоненту підготовки;
- запровадження сучасних інноваційних технологій навчання;

2) в аспекті розвитку партнерства:

- збільшення державної підтримки підготовки викладачів для системи професійної освіти;
- ознайомлення студентів з успішними досвідом викладацької діяльності під час навчальної, педагогічної та виробничої практик, зокрема з використанням інформаційних технологій;
- налагодження співпраці з бізнес-організаціями, з організаціями роботодавців, тренінговими центрами;
- залучення потенційних роботодавців до проведення атестаційного екзамену;
- залучення студентів освітньо-професійної програми «Економічна та бізнес-освіта» до тренінгової роботи та участі у профорієнтаційних заходах, майстер-класах, науково-практичних семінарах.

НОВІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФОРСАЙТ-СЕСІЇ

З метою аналізу стану вищої освіти в Україні, зокрема в контексті підготовки викладачів професійної освіти і навчання, та формування механізмів управління її розвитком 23 січня 2020 р. кафедрою педагогіки та психології КНЕУ було проведено форсайт-сесію.

Учасниками заходу були викладачі кафедри педагогіки та психології, науково-педагогічні працівники та слухачі курсів підвищення кваліфікації Центрального інституту післядипломної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

У результаті проведення форсайт-сесії було визначено найбільш вагомі тренди у розвитку вищої освіти щодо певних компонентів управління освітньою діяльністю:

1) змістовий компонент:

- впровадження дуальної освіти;
- залучення роботодавців до викладання фахових дисциплін;
- посилене вивчення іноземних мов, зокрема шляхом запровадження двомовного викладання дисциплін;

2) мотиваційний компонент:

- адаптація до вимог ринку праці;
- запровадження практико орієнтованого навчання;
- посилення профорієнтаційних заходів;
- підвищення соціальної значущості професії викладача;
- збільшення значущості та цінності викладання;

3) організаційний компонент:

- поширення дистанційного та змішаного навчання;
- розвиток педагогічної логістики;

- удосконалення співпраці із зовнішніми стейкхолдерами;
- використання хмарних технологій у процесі навчання;
- індивідуалізація навчання;

4) контрольний компонент:

- запровадження сертифікації викладачів;
- розробка інструментів підвищення об'єктивності оцінювання;
- роботизація контролю під час викладання технічних дисциплін.

Отже, за результатами форсайт-сесії були виділені актуальні напрямки розвитку вищої освіти, зокрема під час підготовки викладачів професійної освіти та навчання: подальша інформатизація та цифровізація, професіоналізація та індивідуалізація навчання. Перспективним напрямом є запровадження елементів дуальної освіти, сучасних інноваційних та інформаційних технологій, підвищення співпраці з потенційними роботодавцями – закладами професійної освіти, освітніми установами і навчальними центрами підприємств, тренінговими компаніями, запровадження.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Аналіз системи підготовки та управління підготовкою викладачів професійної освіти та навчання в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» дозволив дійти таких висновків:

1. На сьогодні у КНЕУ запроваджено сучасну та практично-орієнтовану освітньо-професійну програму підготовки викладачів професійної освіти «Економічна та бізнес освіта», яка узагальнює кращі європейські і вітчизняні практики підготовки у цій сфері.
2. Освітньо-професійна програма приваблює студентів можливістю навчатись у престижному закладі вищої освіти та отримати затребувану на ринку праці професію і високооплачувану роботу. Вони загалом задоволені навчанням, водночас очікують більш сучасних методів навчання та залучення до процесу навчання фахівців-практиків. Студенти також висловили задоволення організацією практичного навчання, високо оцінили свій досвід проведення занять під час навчальної практики та керівництво практикою, хоча висловили побажання щодо удосконалення змісту і ретельнішого добору баз виробничої практики, посилення співпраці закладів вищої та професійної освіти. Обмеженою виявилася обізнаність студентів про заклади професійної освіти, в яких вони можуть бути працевлаштовані після закінчення навчання. Це насамперед свідчить про низьку мотивацію до викладацької діяльності, що підтвердили їхні наміри щодо майбутнього працевлаштування.
3. Опитування викладачів, які беруть участь у підготовці студентів спеціальності «Професійна освіта (Економіка)», підтвердили необхідність розвитку співпраці університету із закладами професійної освіти, особливо у напрямі працевлаштування

майбутніх викладачів та організації спільних заходів із закладами професійної освіти: конференцій, круглих столів, майстер-класів, методичних семінарів тощо.

4. Результати проведення групового фокус-інтерв'ю дозволили визначити перспективні напрямки удосконалення управління підготовкою викладачів професійного навчання у КНЕУ в аспекті стандартизації: забезпечення гуманізації, практичної зорієнтованості підготовки, розвитку соціальних компетентностей майбутніх викладачів, формування професійної культури та професійної ідентичності студентів, диференціації та фахової спеціалізації навчальних програм, ефективної реалізації вибіркового компоненту підготовки, запровадження сучасних інноваційних технологій навчання; в аспекті розвитку партнерства: збільшення державної підтримки підготовки викладачів професійної освіти, ознайомлення студентів з успішним досвідом викладацької діяльності, налагодження співпраці з бізнес-організаціями, з організаціями роботодавців, тренінговими центрами, залучення потенційних роботодавців до проведення атестаційного екзамену, залучення студентів до тренінгової роботи та участі у профорієнтаційних заходах, майстер-класах, науково-практичних семінарах.

5. Проведення форсайт-сесії з науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти дозволило виділити актуальні напрямки удосконалення управління підготовкою викладачів професійної освіти та навчання: подальша інформатизація та цифровізація, професіоналізація та індивідуалізація навчання, запровадження елементів дуальної освіти, підвищення співпраці з потенційними роботодавцями – закладами професійної освіти, освітніми установами і навчальними центрами підприємств, тренінговими компаніями, запровадження сучасних інноваційних та інформаційних технологій.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Цей проєкт був профінансований за підтримки Європейської Комісії.

Підтримка Європейською Комісією виробництва цієї публікації [повідомлення] не означає схвалення її змісту, який відображає погляди лише авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в ній

За детальнішою інформацією про Еразмус+ проєкт PAGOSTE, будь ласка, відвідайте вебсайт проєкту <http://pagoste.eu> або офіційну Facebook сторінку проєкту @PAGOSTE

Цей твір ліцензовано на умовах [Ліцензії Creative Commons Із Зазначенням Авторства — Некомерційна 4.0 Міжнародна](#).